

Naročnina za kraljevino
ONS
Mesečno 48 K. Letno 576 K.
Inozemstvo:
Mesečno 68 K. Letno 816 K.
Oglasit: enostopna mm vrsta za
enkrat 2 K. večkrat popust.

JUGOSLAV

Plačano do
Licijalna knjižnica
Pavšalni franko
Uredništvo:
Vojkova ulica 14. Telefon 308.
Uprava:
trg S. — Telefon 44.
kopiji se ne vračajo.
anjeni je priložiti znamko
za odgovor.
Ljubljana.

Radikalci so za odgoditev administrativne razdelitve države.

Beograd, 19. jan. Radikalni klub je imel sinoči svojo sejo, na kateri so se dotaknili vrste vprašanj, ki so na dnevnem redu. Najprej so razpravljali o odboru za zunanje stvari ter je klub po končani razpravi sklenil, da se zahteva raznih klubov glede ustanovitve medparlamentarnega odbora za zunanje stvari kategorično odkloni. Dalje so razpravljali o administrativni razdelitvi države. V klubu je mnenje, da se mora vprašanje odgoditi. Država

se mora razdeliti po prometnih, gospodarskih in geografskih razmerah. Kakor se trdi, je glede pokrajin zunaj Srbije stališče radikalcev to, da naj se današnja okrožja in županije pretvorijo v oblasti. Ker se to mnenje ne strinja s predlogom vlade, so o tem v radikalnem klubu razpravljali dolgo. Do končnega rezultata niso prišli in se bo razprava nadaljevala jutri. Jutri bodo razpravljali tudi o zboljšanju prometa.

Muslimani groze z izstopom iz vlade.

Beograd, 19. jan. (Izv.) Včeraj je imel muslimanski klub sejo, na kateri je razpravljalo o navodilih, ki jih je dobil v Sarajevu od glavnega odbora stranke. Izvoljena je bila trojica poslancev, Hrasnica, Kapetanović in Korkut, ki bodo ministrskemu pred-

sedniku Pašiću predložili resolucijo glavnega odbora. Ako se ne ustreže novim zahtevam muslimanskega kluba, izraženim v tej resoluciji, bosta muslimanska ministra dr. Spaho in dr. Karamahmedović izvajala iz tega posledice.

Pojavljalo se nove stranke.

TRUMBIĆ USTANAVLJA JUGOSLOVANSKO LIGO. NEZADOVOLJNEŽI V RADIKALNI STRANKI SNUJEJO NOVO RADIKALNO STRANKO. BOSANSKI NAMESTNIK ODSKOPILO.

Beograd, 19. jan. (Izv.) Včerajšnja »Tribuna« in današnji »Balkan« poročata, da je g. Jovan Cvijić odpotoval v Dalmacijo, kjer bo konferiral z dr. Trumbićem glede vzpostavitve jugoslovanske lige. Ta strankarska tvorba bi bila naperjena proti demokratu in proti radikalcem, kakor tudi proti separatističnim tendencam. Program nove stranke se namerava objaviti šele pred volitvami. Profesor Cvijić ima v Srbiji velik ugled in velik upliv.

Beograd, 19. jan. (Izv.) V krogi bosanskih radikalcev se zadnje dni opaža gibanje za ustanovitev nove radikalne stranke, ki pridobiva precej razmaha. Na čelu tega gibanja stojijo poslanci dr. Srskić, dr. Andrić, Kobasica in Lazarević. Glavna

točka zahtev te nove stranke je baje radikalna rešitev agrarne reforme in boj proti muslimanom, zlasti proti struji dr. Spaha. Nova stranka ne namerna več dopustiti, da politiki iz Srbije in drugih krajev kandidirajo pri volitvah na radikalni listi v Bosni in Hercegovini. Verjetno je, da bo ta nova stranka nastopila pri prihodnjih volitvah samostojno.

Beograd, 19. jan. (Izv.) Semkaj je dospel namestnik za Bosno in Hercegovino dr. Gjurgjević. Njegov prihod se spravlja v zvezo z akcijo bosanskih radikalcev, ki gre za tem, da se dosedanj bosanski namestnik dr. Gjurgjević zamenja. Bosanski radikalci so se namreč zadnje čase začeli pretvarjati v levo krilo radikalne stranke.

Hrvaški separatizem.

ZAGREBSKI SOKOL NA WILSONOVEM TRGU JE PREKINIL ZVEZO Z JUGOSLOVANSKIM SOKOLSKIM SAVEZOM.

Zagreb, 19. jan. (Izv.) Sokol na Wilsonovem trgu, sedaj »Hrvaški Sokol«, je sklenil prekiniti vsako zvezo z jugoslovanskim sokolskim savezom v Ljubljani in tudi z zagrebsko sokolsko župo. Društvo zahteva, da se zopet vzpostavi hrvaški, srbski in slovenski sokolski savez, toda pod eno vrhovno upravo. V smislu tega sklepa bo Hrvaški Sokol deloval. Hkrati je pozval vsa sokolska društva na Hrvaškem in tudi druga sokolska društva, ki ta rorak Hrvaškega Sokola odo-

bravajo, da se tej akciji pridružijo. Sokol na Wilsonovem trgu (sedaj Hrvaški Sokol) je poslal dopis jugoslovanskemu sokolskemu savezu v Ljubljani, v katerem mu naznanja ta svoj sklep in ga opravičuje. (Op. uređ. Že dolgo poskuša Sokol na Wilsonovem trgu zanešiti med Sokolstvo separatistične težnje. Do danes se mu to ni posrečilo in se mu tudi v bodoče ne bo, navzlic sklepom in resolucijam. Hrvaški Sokol bo ostal osamljen!)

REDUKCIJA NENARODNEGA URADNIŠTVA.

Beograd, 19. jan. Danes predpoldne je imel demokratski klub drugi sestanek, na katerem so razpravljali o uradniškem vprašanju. Demokrati stojijo na stališču, da se mora izvesti re-

dukcija uradništva, toda tako, da se sposobni in narodni uradniki pustijo v službi, kvalificirani in ne kvalificirani, in da se mora posebno izvesti redukcija slabega uradništva, v prvi vrsti nenarodnega.

Veno Pilon.

O Pilonu treba pisati.
O njegovim radovima treba govoriti, jer se u njima opaža lična nota. Pilon ima smisla za karikaturu. Zato što je početnik, treba pri oceni njegovih radova biti strogi — i pravedni.
Na izlozbi českih i jugoslovenskih grafičara izložio je raznovrsne radove, izložio je portre - skice, žanre - skice, ritmične studije, pejzaže, »fiorentinsku ulicu«, »Firenzu«, »Ponte vecchio« i »Dunaj«. Vsi ti radovi kazuju, da on još ne gospodari sa linijom. Pilon nema još tako sigurnu ruku, da bi mogao nacrtati ono što hoće, da bi mogao nacrtati stvari trajnije vrednosti.
Na grafičnoj izložbi izložio je Pilon i tako neznatne sitnice, kojene ćemo ni spomenuti, jer se ta dela ne mogu uračunati u pravu i ozbiljnu umetnost. Poznavaćemo se samo sa njegovim boljim radovima. Sudeći po tim radovima Pilon nema sposobnosti za ozbiljnu umetnost. To još ponajbolje dokazuju njegove slike »Firenze«, »Fiorentinska ulica«, »Fiorentinski pejzaž«, »Ponte vecchio« i »Dunaj«. U tim radovima trebalo je izneti nešto od jedinstvene lepote stare Firenze i starih Mletaka, treba je finoću, delikatesu i intimne draži prirode i umetničkih dela tih varoši prikazati umet-

ničkim sredstvima. Mesto poezije, lepote, delikatese i intimnih draži opazamo na tim slikama jedino mrtve objekte, opazamo obično, monotono i dosadno prepisivanje prirode.
Isto tako i u radu »Slikar Palčić« pokazao je Pilon, da nema sposobnosti za ozbiljno slikarstvo nego za karikaturu. Portre slikara Palčića sasvim je površan u izrazu. U onoj glavi nije iznešena duša jednog umetnika. Oči slikara Palčića sasvim su prazne. Ono je možda samo forma Palčićeve glave bez ikakve individualne sadržine.
Isto tako i »Milka«, »Juste«, »Glava«, »Moja mati« sasvim su površna dela. To su vse mrtve osobe. Na njihovom licu opazaju se varvarski oblici, koji nas jako podsećaju na radove slikara Odillon Redona i Gauguina. Lica tih žena izgledaju kao da su skovana iz nekoliko tvrdih i oporih linija. To su vse samo slabe karikature.
Predmetje (153). »Lakota«, »Amour simple« i »Glava starca« (158) nisu hrdjavi radovi. Preko tih radova ne može naš pogled brzo da preleti, nego mora da se na njima zadržati nekoliko trenuaka. Sudeći po tim delima Pilon ima ponajviše smisla i sposobnosti za karituru.
Karikatura je čudna stvar. Ona služi samo jednome danu i sa tim danom ona obično izumire. Ali čuveni karikaturista Daumier pokazao je, da se i u tome pravcu mogu stvoriti

PETI SEMESTER NA LJUBLJANSKI MEDICINSKI FAKULTETI.

Beograd, 19. jan. (Izv.) Včeraj sta poslanca dr. Korošec in dr. Kušovec intervenirala pri ministru prosvete Pribičeviću glede ustanovitve petega semestra na medicinski fakulteti ljubljanske univerze. Ako se to uresniči, potem bi dijaki polagali izpite v Ljubljani, tako da bi jim ne bilo treba polagati izpitov v inozemstvu. Minister je odgovoril, da bo zadevo proučil.

PAPEŽ JE ZBOLEL.

Rim, 18. jan. »Osservatore Romano« poroča, da je papež zbolel za bronhialnim katarom, ki ni posebno nevaren, da pa je moral ustaviti avdijence in leži v postelji.

Rim, 18. jan. Po vesteh listov iz zanesljivih virov povzroča zdravstveno stanje papeža vendarle nekaj vznemirjenja, ker se je temperatura bolnika čez dan dvignila na 39.9 in ker se je razširil bronhialni katar. Z ozirom na visoko starost bolnika pričakujejo zdravniki komplikacije. Navzlic temu, da mu je njegova okolica odsvetovala, je bolnik zapustil za nekaj časa posteljo. Dvomljivo je, ali bo papež mogel koncem januarja sprejeti belgijskega kralja, kakor je bilo to določeno. Papež je sprejel danes obisk svojega nečaka.

Rim, 19. jan. Papež je danes ponoči nekaj ur mirno spal. Njegovo zdravstveno stanje se je znatno izboljšalo. Temperatura, ki se je snoči nenadoma dvignila, je takoj zopet padla in je zjutraj samo malo prekočila normalno temperaturo. Kardinali, ki so danes kakor vsak četrtek odšli v Vatikan, da se udeležijo seje konzistorijske kongregacije, so bili po vesteh o izboljšanju papeževga zdravja zelo pomirjeni. Danes dopoldne se je izdal nastopni bulletin: V zdravstvenem stanju papeža se včeraj ni nič izpremenilo. Bronhialni katar se ni razširil, temperatura je padla.

DELOVNI PROGRAM NOVEGA FRANCOSKEGA KABINETA.

Pariz, 19. jan. V vladni izjavi, ki je bila prečitana danes v parlamentu, se izjavja: Glavna naloga kabineta je, da se zagotovi iskreno sodelovanje s parlamentom. Izjava opozarja na nujne zakonske načrte, ki se tičejo proračuna, organizacija narodne brambe, znižanja vojaške službene dobe in ustanov socialnih institucij. Nato je obravnavala vladna izjava reforme, ki jih zahteva finančni položaj. Francoske finance se morejo rešiti le tedaj, ako Nemčija popolnoma izpolni svoje obveznosti glede obnovitev. Vladna izjava se obrača na to zoper propagando, ki očita Franciji nekako imperijalistično blaznost in poudarja, da zahteva Francija samo to, da bi se Nemčija držala sklenjenih pogodb. Francija v tem oziru ne more popuščati.

ENVER PAŠA JE UJET.

Pariz, 19. jan. Lsti poročajo iz Carigrada, da je bil Enver paša ujet na Kavkazu in da bo izročen angorski vladi.

krupnije i tajnije stvari. I ti krupniji radovi postizavaju se samo ozbiljnom i dubokom študijom, mirnim stvaranjem i dobrom i sigurnom formom. Pilon se mora potruditi, da u svojim karikaturama od smešnoga otvori užvišeno, da od pamfleta stvori pravo umetničko delo. Sa osobitom lakoćom mora uvek iznositi osnovnu notu svakog karaktera, mora u društvu pronaći karakteristične grimase i karakteristične geste.

Kao što iz izloženih radova vidimo Pilon je počeo pratiti ljude u birtiji, u kafani i na ulici. Neka i dalje prati ljude i u crkvi, u sudnici, u parlamentu, na željeznici, u pozorištu, neka karikira radnike, sudce, lekare, sveštenike, advokate, umetnike, bankare, činovnike, parlamentarce i ministre, neka iz elemenata modernog života stvori našu modernu umetnost.

Dakle i kao karikaturista može Pilon stvoriti nešto trajnije, ako malo bolje pripravi na formu, ako iz svojih slika izostavi ono što je neznatno, sitno in indiferentno, ako svakoj silueti, svakoj grimasi i svakoj gesti dade grubi i sugestivni akcent.

Pilon je još mlad i može sve ono naučiti, što mu treba kao karikaturista, ako se sasvim ozbiljno ođa na izučavanje radova čuvenih svetskih karikarista i ako sve dotle vezbe svoju ruku u crtanju, dok izumogne na papiru prikazati živa čoveka. — Pavle Lagarić.

Se ena plat ustavnega spora.

Te dni, ko se je od strani notranjega ministra pripoznalo hrvaško vprašanje kot neodložljivo vladno in državno zadevo, ko se v narodni skupščini vrši velika debata o državnopolitični nujnosti likvidacije ustavnega spora sploh, ko se končno za poravnavo tega vprašanja pripravljajo dejanske mere tako od strani vlade, kakor tudi od strani opozicijskih voditeljev, moramo s pregledno jasnostjo objeti ves naš notranji razvoj od decembra 1918. pa do današnjih dni.

Tri leta skupnega življenja so se po bliskoma završila v znamenju strankarske borbe za politično nadvlado v jugoslovanski državi. In naj se še tako trudimo: iz brezštevilnih dejanj dosedanjih vlad ne moremo razbrati sistematičnih vidikov, ki bi na kateremkoli področju gmočnega ali duševnega življenja skušali uresničiti programatične načrte gospodarskega in kulturnega napredka naše države.

To pomanjkanje stvarnega političnega teženja gre predvsem na rovaš borbe za ustavne temelje, radi katerih se je zapostavljalo sistematično delo na posameznih poljih javnega življenja in reševalo ustavo kot prvo, bitno vprašanje države. Pri reševanju ustavnega vprašanja pa smo imeli nesrečno roko. Primanjkovalo je državnikov, ki bi bili znali dulekosežno presoditi politične načrte centralistične in avtonomistične državne ureditve. Da smo imeli državnika, ki bi bil hladnokrvno računal z dejanskimi možnostmi in spoznal nepravilnost nazora, da edino centralistična država utemeljuje edinstvenost in s tem močno bodočnost jugoslovanskega naroda, tedaj bi se bilo moglo že pred letom dni uglediti nazore posameznih plemen v državi in izločiti mučno hrvaško vprašanje, ki že leto dni tare naše edinstvo, finance, gospodarstvo na sploh in veljavo proti inozemstvu. Dosedanja centralistična politika se ni obnesla, učinkovala je razjedinevalno in vsled tega državi škodljivo.

Toda za tem ustavnim in nacionalnim sporom tiči še globlji problem. Gre za gospodarsko in kulturno orijentacijo jugoslovanske države na sploh.

S trenutkom, ko bo ustavno vprašanje rešeno sporazumno s Slovenci in Hrvati, bo jugoslovanska država dobila povsem drugo težišče, kakor ga ima danes. Centralizacija naše države je do danes pomenila prednost srbskih politikov, srbskih gospodarskih smotrov in srbskega pogleda na skupno domovino. Kakor hitro pa pridejo Slovenci in Hrvati do uresničenja svojih zahtev in postanejo enakopraven činitelj v notranji in zunanji politiki, tedaj dobi jugoslovanska država novo gravitacijsko središče. Naslonila se bo na jadransko morje in postala jadranska država. Tisti neposredni del jugoslovanske države namreč, ki bo naslonil svoje gospodarstvo, industrijo in trgovino na jadransko morje, in to so predvsem slovenske in hrvaške pokrajine, bodo morale v skupnem gospodarstvu jugoslovanskega naroda čuvati interese in dobiti jadranskih pokrajin. Slovenske in hrvaške pokrajine so torej preko ustavnega vprašanja še zvezane z veliko koncepcijo skupnega gospodarskega in kulturnega razvoja, ki temelji na misli, da se naj jugoslovanska država izpremeni iz balkanske v jadransko.

Tudi iz tega vidika bi bilo nadvse potrebno, da Slovenci stopimo s hrvaškim narodom v ožje in pravilnejše stike kakor doslej. Mesto, da obmejuje vamo Hrvate z mržnjo, poudarjamo državne, gospodarske in kulturne skupnosti, ki izhajajo iz sosedstva slovenskih in hrvaških pokrajin in iz njihove pomorske lege. Z eno besedo: vesti se moramo napram Hrvatom kot bratje po krvi in jeziku, zvezani z vitalnimi interesi skupne bodočnosti ob jadranskem morju.

Kadar bo slovenska in hrvaška politika začela uveljavljati strokovne načrte trgovinske, gmočnega blagostanja, socialnega in kulturnega napredka, ki bo temeljil na ekonomski podlagi pomorske lege ob jadranskem morju, tedaj ne dvomimo, da se bosta ta dva dela jugoslovanskega naroda našla v najtesnejši zvezi.

Gospodarska konferenca v Genovi.

ZEDINJENE DRŽAVE POMISLJAJO, ČE SE SPLOH KONFERENCE UDELEŽE.

Budimpešta, 18. jan. Na popoldanski seji narodne skupščine je minister za zunanje stvari grof Banffy naznanil, da je bila Madžarska povabljena na konferenco v Genovi ter objavil program konference.

Pariz, 19. jan. »New York Herald« javlja iz Washingtona: Harding in Hughes pričakujejo pred končnoveljavnim sklepom glede udeležbe na konferenci v Genovi nova poročila poslanka Harveya, ki je že odposlal mnogo gradiva o razgovorih in pogajanjih, ki jih je imel v Cannesu glede konference v Genovi. Zedinjene države želijo kar najboljši natančni informaciji glede

predmetov, o katerih se bo na konferenci razpravljalo. Vendar pa se more poudarjati, da so Zedinjene države pripravljene sprejeti povabilo. Ako razvoj stvari ne bi povzročil izpremembe, se more uradni sprejem povabila pričakovati v 14 dneh. Zedinjene države polagajo največjo važnost na to, da se določijo natančne smernice. Ako bi konferenca v Genovi hotela zaplести Zedinjene države v evropsko politiko, se Amerika ne bo udeležila konference. Zaradi tega se želijo holiša jamstva, kakor samo besedilo sklepa v Cannesu, preden se bo izrekla končnoveljavna odločitev.

SESTAVA NOVE RUMUNSKE VLADE JE POVERJENA BRATIANIJU.

Bukarešta, 19. jan. Kralj je poveril sestavo nove vlade pristašu liberalne stranke Bratianiju. Joan Duca prevzame ministrstvo zunanjih poslov in Vintila Bratianu ministrstvo za finance. Glede drugih ministrstev se še vršijo pogajanja. Parlament se razpusti.

GLADUJOČA RUSIJA.

Moskva, 19. jan. Število stradalajočih na Krimu znaša 120.000. Na uralskem ozemlju je obolelo na legariju preko 30 % ljudi. Povsod primanjkuje zdravnikov.

Moskva, 19. jan. Iz Orenburga javljajo: Pričetkom leta 1922 je znašalo število gladujočih v kirgiški republiki dva milijona, t. j. 70 % vsega prebivalstva.

REDUKCIJA JAVNIH NAMEDŠČENCEV NA MADŽARSKEM.

Budimpešta, 19. jan. Komisija narodne zveze javnih namedščenecv je

na svoji včerajšnji seji sporočila, da bo vlada v kratkem predložila načrt glede velikega zmanjšanja števila javnih namedščenecv. V kratkem bo približno 11.000 namedščenecv deloma vpokojenih, deloma s končnoveljavno odpravnino odpuščenih.

BORZE.

Zagreb, 19. jan. Devize: Berlin 155.50—157, Italija izplačilo 1270 do 1290, London izplačilo 1251—1260, ček 1253—1255, Newyork izplačilo 295, ček 294—295, Pariz izplačilo 2400—2420, Praga 504—505, Švica 5700—5750, Dunaj 3.70—3.80, Bukarešta 220—225, Budimpešta 39.50 do 40, Varšava 10.25—11, Sofija 180. Valute: Dolarji 292—293, c rublji 22—26, napoleonondor 1010—1020, n marke 155—157, rom, lej 200—215, italijanske lire 1280—1285, turške lire v zlatu 1120, madžar. krone 40.

Beograd, 19. januarja. Zaprtro radi praznika.

Naša zunanja politika.

Dunaj, 15. jan. 1922.

Današnja »Neue Freie Presse« je objavila obširen razgovor svojega beograjskega dopisnika z našim novim zunanjim ministrom dr. Ninčičem. Ako morda vsaka besedica tudi ne odgovarja točno mislim in intencijam dr. Ninčiča, vendar smemo verjeti, da objavljeni intervju verno tolmači sedanje smernice, po katerih hoče dr. Ninčič voditi našo zunanjo politiko. In vsak Jugoslovijan mora tako politiko pozdraviti z veseljem in zadovoljstvom.

»Neue Freie Presse« uvodoma naglašala glavno tendenco te politike: da mala antanta kot političen činitelj v srednji Evropi raste polagoma in veselo, ki se hoče odpreti vsakršnjega varuštva in voditi svojo usodo sama kot enakopravna državna bitost.

Iz vsega razgovora, pravi dopisnik, je jasno, da vlada popoln sporazum med Prago in Beogradom in tudi Rumunijo in ... kako odločen veto se je zaklical proti vsakemu vmešavanju, posredovanju ali dobrohotnim nasvetom veselih.

Mi hočemo, je dejal dr. Ninčič, izpolniti svoje obveze do zaveznikov, toda zavarujemo si tudi pravico, da svoje interese varujemo v primeri formi. Smiselna »izvršitev« mirovnih pogodb je zunanje-politiška baza male antante. Znalci se bomo branili, ko bodo naše sosedne veseli postranski skoki. Naša zveza je o priliki Karlova puča prestala ognjeno preizkušnjo in dokazala svojo silo v varstvu srednjeevropskega mira.

Pozdravljaj nadalje pogodbo med Čehoslovasko in Avstrijo v Lani in pravi, da nič ne ovira enakega dogovora med Avstrijo in Jugoslavijo. Med nami ni interesnih nasprotij, nasprotno imamo veliko gospodarskih dotikov. Spori na Koroskem so izločeni (11). Pravkar smo podaljšali trgovsko pogodbo in politična pogodba more slediti. Jaz sem konservativen politik in bi rad videl, da se čim prej vrnejo prednosti pravičnega gospodarskega življenja predvojne dobe.

Razmerje do Nemčije presoja z angleškega vidika. Trgovska pogodba uvaža dobre medsebojne odnose. Zahteva pa v smislu versailleke pogodbe popravilo škode, na kar ne moremo predložiti črkati, kajti po vojni smo morali dobesedno nago prebivalstvo obleči in preskrbeti z najpotrebnejšim, da si je lahko postavilo streho nad glavo. Kupovali smo vse in povsod, kakor in kjerkoli je bilo možno. Po treh letih pa imamo še posebne potrebe. Tem našim željam ustrezajo v našo polno zadovoljnost predvojni liferanti (Avstriji in Nemci! op. dop.) Jugoslavije vsled svoje strokovne znanja. Naša gospodarska lega in valutarne razmere nas silijo, da kupujemo tam, kjer nam hitro, dobro in ceno postrežejo. V Nemčiji smo našli vedno dobro voljo. Naše želje po obnovi in stvarnih dobavah bodo izpolnjene po možnosti razmer in mi smo zadosti objektivni, da marsikaj razumemo. Morda pokaže finančna konferenca v Parizu, na katero smo povabljeni, nova pota za sporazum.

Z Bolgarijo smo na stališču mirovne pogodbe. Sčasoma se mora tudi tu marsikaj pojasniti. (1). — Z Grško nas veže nešteto enakih interesov in gremo skupaj v mnogih vprašanjih tudi brez formalne zveze. Ako prav sodim, se nam bližajo ostale balkanske države, ki so doslej izven male antante.

Omenja površno obžalovanja vredne dogodke v Sibniku in zaključuje: Skupno delo in ne varuštvo bode deviza za našo zunanjo politiko v bodočnosti.

Iz besed dr. Ninčiča zveni samozavest, odločnost in jasni cilji. Velika antanta je itak v razsulu: treba se je torej postaviti na lastne noge in imeti le svoje interese pred očmi. Dr. Ninčič popolnoma soglaša s takim novim položajem, ki sta ga spočela Masaryk in dr. Beneš, ta dva trezno misleča in vinkopotezna politika. Kolika razlika nasproti političnemu diletantizmu in otročjemu kisanju, ki ga bil inauguriral prvi notranji minister Pribičević ob vsej naši meji proti Avstriji. Delali smo še ves čas politiko preteklosti, politiko abotnega »schon zeigen« kdo smo mi, namesto pogleda v bodočnost. Ves ta čas smo koteli »karniflati« tobožne bivše svoje tlačitelje in Pribičević je postavil med nas in nje kitajski zid, ki je pa tepel le nas same. Ko so vozili z Dunaja v češke kopelji takozvani kopališki brzolaki, smo hodili med Ehrenhausom in Spiljami peš! In kdor je imel priliko le enkrat videti grozne prizore na mostu v Spiljah, kako so z bajoneti podili nazaj v Avstrijo bedne naše žene in otroke, vdove in sirote, ker niso imeli ne mogli imeti vseh zahtevanih listin, ta more presoditi, kaj hočem vse reči! — In ko so šli z Dunaja že poštni paketi v London, nismo dobivali iz Jugoslavije ne pismen ne časopisov. Politika nagajivosti in po končani vojski neumestne maščevalnosti mesto trezno premišljenega in energičnega nastopa je pa škodila v največji meri nam samim in sicer doma in v tujini.

V glavnem po zaslugi dobrih vzgledov iz Češke smo pričeli tudi pri nas s trezno politiko praktičnih potreb in na sploh, s politiko — bodočnosti. Želimo dr. Ninčiču polnega uspeha. Naj hodi po začrtani poti. — O konkluzijah v domači politiki pozneje kaj. — A. G.

Naša tehnična fakulteta in naša industrija.

Pod tem naslovom je objavil prof. dr. Milan Vidmar v »Slovenec« članek, iz katerega povzemamo sledeče:

Tehnična fakulteta ljubljanskega univerze se razvija počasnije, kot bi bilo treba. Glavni vzrok ni morda pomanjkanje učnih moči, s katerimi bi nam v slučaju potrebe lahko pomagali tudi drugi narodi, temveč predvsem pomanjkanje denarnih sredstev, kar se ravno pri tehnični fakulteti, na kateri je pouk brez praktičnih vaj v laboratorijih in inštitutih nemogoče, najtežje občuti. Posebno to velja glede pouka elektrotehnične. Naša industrija nujno potrebuje domačih strojnih elektrotehničarjev in rudarskih inženjerjev. Šele nova generacija naših inženjerjev bo v resnici nacionalizirala našo industrijo. Te pa vzgojiti ne bo mogoče, če ne bo dobro opremljenega elektrotehničnega inštituta s potrebnimi stroji, aparati in instrumenti.

Tehnična fakulteta je v velikanski denarni stiski. Država v preteklem letu ni dala niti vinarja za opremo inštitutov. Država odklanja tudi v novem letu vse druge stroške, kakor samo redno, tako da ni misliti na to, da bi se nabave za inštitute nakupile iz državne denarja.

Elektrotehnični inštitut, ta naš prvi čisto tehnični inštitut, je dobil samo enkrat izredni kredit nad 1.000.000 K, s katerim je nakupil najvažnejše električne stroje. Na razpolago ni dobil ne primernih prostorov, ne denarja za aparate, za instrumente in ne sredstev za inštalacijo inštituta, za polhišvo in za biblioteko. Država je zaprla svoje žepne in prepustila elektrotehnični inštitut svoji usodi, ne glede na to, da vsled tega mora naš naraščaj v tujino, da

mora v Pragi ali v Brnu stradati ali pa brez dela obsediti doma in čakati na boljše čase. Samo v Ljubljani pa čaka 80 slušateljev na praktično izobrazbo v inštitutu, katerega še ni, za katerega država ne da denarja, katerega bodo morali iskati na Češkem, na Dunaju ali v Nemčiji.

Cepnav je ravnotežje v državnem gospodarstvu za našo državo silno važna stvar in je treba varčevati z vsakim vinarjem, bi se pri pravičnem razumevanju stvari lahko odpravilo nedostatk sredstev za naše univerze. Ogromne svote se izdajo za nepotrebne stvari in ogromne svote požro strankarski boji. Tukaj bi se z lahkoto prištedili izdatki, ki so potrebni za razvoj univerze.

Naša industrija je brez vsakega dvoma silno interesirana na obstoj in razvoju tehnične fakultete naše univerze. Kdor misli, da je mogoče z zadostno svoto ustanoviti v ljubljanskem kraju inštitut, se silno moti. Industrija je nekaj živnega, kar raste, se razvija in porablja v tleh, na katerih stoji.

Smešno je misliti na to, da bo naša industrija, ki se vidno koncentrirala v zapadnem delu države, mogla pustiti prenesti svoje duševno središče, tehnično visoko šolo mora sedeti v sredi industrije, s katero mora imeti trajne stike.

Ker država ne stori svoje dolžnosti, je pisec smatral za svojo nalogo, da poskuša zadnje sredstvo in da apelira na direktno interesirano industrijo, predno bo prepozno. Pravzaprav gre za malenkostno svoto. Zadostovalo bi 2.000.000 K da bi naš elektrotehnični

inštitut zamogel zadostiti najvažnejšim potrebam. Ta za državo naravnost smešna svota, je malenkostna pravzaprav tudi za našo industrijo. Elektrotehnični inštitut se vsled tega obrača na vsa naša industrijska podjetja s prošnjo za pomoč.

Ni mogoče še presoditi, kakšen da bo uspeh koraka elektrotehničnega inštituta. Pisec še ne more javiti prvih uspehov svoje propagande, ki so lepi, ker bi rad, da bi mogel na prvem mestu imenovati eno res popolnoma slovensko podjetje. Z vsvo resnostjo opozarja slovensko industrijo na to, da preti opasnost, da bo marsikatero narodno podjetje, ki bi moglo in ki bi moralo pomagati, ostalo ozkosrčno in da bo stalo pri končnem poročilu na sramotnem mestu. Istina je, da plačujemo velike davke. Istina je tudi, da jih plačujemo za se in da ga ni davka, ki bi imel tako direktno vidno korist za industrijo kakor prostovoljne davke, katerega bi dala slovenska industrija za elektrotehniški inštitut.

Ne pozabimo 80 slušateljev elektrotehničnih predavanj, ki bodo v prihodnji jeseni iskali elektrotehnični inštitut in če ga ne bodo našli v Ljubljani, morali iti v tujino ali pa — na cesto.

Elektrotehnična stolica bo objavila vse prostovoljne prispevke za inštitut. Objavila bo na koncu cele akcije seznanam vseh podjetij, na katere se je obrnila. Podjetja, ki gledajo na svoj ugled in se zavedajo svojih narodnih dolžnosti, ne bodo hotela darovati manj, kakor so darovali prvi darovalci visokih svot.

Politične vesti.

× Slov. demokrati in hrvatsko vprašanje. Predvčerajšnje »Jutro« se je v uvodniku spustilo na naš najvažnejši notranji problem na hrvatsko vprašanje. Njeno priznanje, da »je nesporno res, da se je v državni politiki napram Hrvatoma napravila marsikatera pogrška« in da je dolžnost vlade, da poizkusi vsako pot, ki bi nas dovedla do načelnega sporazuma s Hrvati, je zanimivo. Kajti z njim je potrjena naša politična smer, katero je v velikih beležkah neutrudljivo smešila, dasi se je sedaj izkazala kot edino pravilna. Tista velika krivica, po kateri danes skesano povprašuje in ki je privedla do današnjega žalostnega stanja naše države, je demokratska stranka sama in njena politika napram slovenskemu in hrvatskemu narodu. Ta njena politika ima različne sestavine. Prvo tvori zmedena ideologija o »enotni nacionalni državi«, ki identifikira skupno državo, dejansko etnično sorodnost in centralizem. Hrvati in Slovenci pa so rekli, da je skupna država temelj državnega sožitja, da bodi notranja ureditev avtonomistična, ne morebiti iz načelnega nasprotja proti državi, ampak vsled nemogoče upravnotehnične, gospodarske in kulturne centralizacije našega javnega življenja. Kulturni in ekonomski napredek skupne drž. zahteva diferenciacijo in intenzifikacijo pokrajinskih sil. Jugoslovanstva danes še ni. Ono bo naravni produkt soglasnega življenja v eni, vse dele zadovoljujoči, državni zajednici. To stališče Slovencev in Hrvatov je nastalo tudi vsled tega, ker se je nasprotna politika demokratske stranke, dasi v porazni manjšini, hotela nasilnim potom uveljaviti. Ta nasilna, diktatorska stran demokratske politike je njena druga sestavina. Trejto pa tvori njena strokovna nesposobnost urejati državne finance, gospodarstvo, trgovstvo, šolstvo itd., ki je neposredni razlog kritičnega razvoja jugoslovanske države v zadnjem letu.

× Prometna konferenca nasledstvenih držav v Gradcu. Pod predsedstvom predsednika legacijskega svetnika Lukesa je 18. t. m. začela prometna konferenca nasledstvenih držav meritorne razprave. Seja se je začela predpolodne in se je popoldne nadaljevala do 19. Razprava se je začela s prečitanim ekspozicijev posameznih delegatov. Avstrijski ekspozicije se načelno izjavila za popolno svobodo prometa in torej za to, da se odpravi prisilni potni list in vizum. Zahteva pa kot predpogoj reciprociteto in neko omejitve glede nekaterih vzhodnih držav, pri katerih bi se moral obdržati prisilni potni list. Ako bi se svobodni promet ne morel izvesti, želi Avstrija čim liberalnejši režim. Avstrija je že sprejela pariške sklepe in jih izvedla napram vsem državam. Razen tega tudi ne zahteva, da morajo prisilci za vizum priti osebno v urad za potne liste in da morajo dokazati potrebo potovanja. Avstrija pa zahteva, da morajo tudi druge države pooblastiti svoja zastopstva, da v lastnem delokrogu dajejo vizum, da se s tem odpravi vsako nepotrebno omejevanje potovanja. Ekspozicije italijanskih, češkoslovanskih in madžarskih delegatov so se v glavnem postavili na stališče pariške prometne konference, samo poljski ekspozicije to popolnoma odklanja. Poljska delegacija se je s tem postavila v očitno nasprotje proti pariškim sklepom in onemogočila enoten dogovor nasledstvenih držav. Predsednik konference je opozoril poljsko delegacijo na očitno protislovje s stališčem, katere je poljski delegat zavzel na konferenci v Portorože in ki je sopodpisal zapisnik za sklicanje graške konference, ter ga pozval, da naj pri svoji vladi brzojavno zahteva nove in zadovoljujoče instrukcije. Ako bi teh ne zahteval ali jih ne dobil, bi bila krivda Poljske, ako bi se graška konferenca razbila, mesto da bi dovedla do splošnega sporazuma nasledstvenih držav glede potnih listov.

Zastopnik Jugoslavije se je v zmislu instrukcij svoje vlade zadržal samo informativno in še ni objavil svojega načelnega stališča. Konferenca se je nato bavila z razpravo o posameznih točkah pariške resolucije. Prilicna seja bo jutri.

Casopisni glasovi.

»Jutro« je mnenja, da govori opozicijonalnih strank v narodni skupščini, ki ravnokar razpravlja o deklaraciji vlade, ne imenitno niti po nivoju pogledov na naše prilike, niti po stvarnosti. Vse revizijske formule bolelo so na politični nevednosti. »Jutro« konstatira, da se Koroscev »Jugoslovanski klub« suče okoli vladne večine. Klerikalci so divji in hudi le takrat, kadar so v opoziciji, sicer so pasvaki hi pripravljeni prevzeti odgovornost za to našo ubogo Jugoslavijo, o kateri trdijo, da neodvratno hiti v svojo propast.

»Napreje« pravi, da je bolj pametno brigati se za dobre organizacije, kakor pa reševati vprašanja vzhodne Azije in Japonske. Pri tem misli na komuniste. O socializmi demokrati trdi, da so pričeli v svojih organizacijah oponašati samolastno gospodarstvo vladnih krogov, namesto da bi v svojih prostovoljnih in svobodnih organizacijah učili demokracijo in jo potem prenesli v organizacijo države.

»Slovenski Narod« razpravlja v svojem uvodniku o železniški krizi, ki grozi našemu prometu. Vzroke krize je iskati v slabi upravi. Nabava prevoznih sredstev se vrši na nestrokovno način. Znamoviti imamo pri železnici finančni neuspeh, akoravno so železniške tarife zelo visoke. Najboljše uslužbenstvo zapušča železniško službo. Neobhodno potrebno je, da se preiščejo in odstranijo vzroki trajne krize, ki vedno ogroža naš promet.

»Novi čas« konstatira, da prehaja po zagrebškem incidentu, polagoma med demokratske in radikalne kroge iztrežnjevanje. Priznava se, da od zgoraj diktirana vldovdanska centralistična ustava ni tisti nezmožljivi recept, po katerem naj bi se zdravile naše notranje rane, zlasti hrvatska, da mora ta ustava, ako je ljudstvo ne mara, napraviti mesto takl, kakršno narod hoče. V srbskem mišljenju je čutili znaten preobrat nasproti hrvatskemu vprašanju.

Gospodarstvo. Davek na poslovni promet.

Glede tega davka, koji predstavlja sedaj za naše kupcijske in obrtne kroge prevažno vprašanje in glede katerega obstoja v prizadetih krogih vsled najrazličnejših poročil v časopisih velika nejasnost, je prejela Trgovska in obrtniška zbornica za Slovenijo v sredo od gospoda finančnega ministra dr. Kumanudija sledečo brzojavko: »O priliki izpremembe pravilnika za izvršenje zakona o davku na poslovni promet bode se storiло vse, kar je mogoče, v zmislu vaših zahtev, v kolikor to dopuste meje samega zakona. Obvestie o tem svojo člane.« Khratu je prejela Trg. in obrt. zbornica za Slovenijo od Generalne direkcije neposrednih davkov sledeči dopis: »Na ustmene in pismene predstavitve zbornice ter pristojnih lokalnih trgovskih organizacij gospodu finančnemu ministru v zadevi davka na poslovni promet je generalni direkciji neposrednih davkov po naročilu finančnega ministarstva čast, obvestiti zbornico, da se bode z ozirom na izpremembe, katere so zadele Uredbo o davku na poslovni promet v Zakonodajnem odboru Narodne skupščine o priliki njenega uzakonjenja izpremenilo v nekoliko tudi izvršilni pravilnik. O priliki izpremembe pravilnika bode se vodilo račun o željah in predstavah zbornice, v kolikor niso v nasprotju s samim zakonom, to zategatelji, ker se pravilnik mora brezpogojno gibati strogo v mejah zakona samega. Generalni direkciji je čast, prositi zbornico, da vzame to na znanje ter da o tem obvesti lokalne organizacije svojega področja«. Predstojeca obvestila so posledica številnih

Michel Zevaco:

„NOSTRADAMUS“.

»Prišel sem jo v Pariz.« je dejal Beauforters prostodušno.

Nostradamus je z ostrim pogledom premeril Royalu dušo in srce.

»Ne,« je zastokal sam pri sebi, »blazen ni. In laž bi se gotovo stidela tej ognjeviti naturi.«

»Ob osmih ste dospeli v Pierrefonds in ste se opoldne vrnili s Florizo? ...«

»Da. In to je drugi razlog, da vam tem laglje odpuštim smrt ubogega Brabanta. Niste me prevarili. Rekli ste, da najdem ugrabitelja v Pierrefonds ... in res sem ga našel — in sem ga ubil! ...«

»Ubili ste ga?!« se je zdrznil Nostradamus.

»Da: Rolanda Saint-Andréja.«

Nostradamus je omahnil pod tem udarcem.

»Prokletstvo je nad menoj!« je zajekal v dnu svoje duše.

Tako skrbno je bil zgradil načrt, ne le z genijalno potrebiteljnostjo sovražstva, nego tudi s pomočjo nadčloveških, nadnaravnih sil! Spravil je Roncherollesa v ječo, Florizo v Pierrefonds, in pripravil spopad med Beaufortersom in Henrijem —

sinom in očetom! ... A vse se je moralo podreti! Vse je bilo zaman! Royalova zmotila je uničila delo, ki ga je ustvarilo dvajset let maščevalnega hlepenja v zvezi s tisočletno znanostjo magije!

Z gnevom in občudovanjem je meril mladega moža ... Hkrati pa zbiral ostanke porušenega načrta in razpravljaval novo past. Z vsvo oblastjo, ki jo je imel do sebe, je zadržal v srcu srd, obup in strah, da mu ne bi kadil jasnega pogleda. Nato je mirno prejel Beaufortersa za roko in vprašal:

»Res misliš, da si ubil Florizinega ugrabitelja?«

»Položil sem ga v častnem boju, z mečem v roki; umirajočega sem pustil v gostilni, kamor je bil privedel Florizo.«

»Roland de Saint-André je bil samo zaljubljen siromak, razumeš? Kaj ga je nesclo v Pierrefonds in kako je spravil Florizo v gostilno, o kateri govoriš, je povsem nevažno. Vsekako ni on zaprl dekleta v pierrefondske trdnjave.«

»Kdo tedaj?« je kričnil Beauforters; njegove oči so se zalile s krvjo.

»Kdo? ... Otroci! ... Kdo je vrgel njega v ječo, da bi se tem laglje polastil njegove hčere? ...«

»Oh!« je jeknil Beauforters. »Kralj vendar ne laže! Svojo krajevsko besedo mi je dal, da ne stori ničesar zoper Florizo! ...«

»Imenoval si ga! V Pierrefonds jo je spravil on, ki je nekoč lezel k nji skozi okno! On, ki jo ljubi z blazno strastjo! On, ki ima vsa zemeljska sredstva, da ti jo iztrga! ...«

Beauforters je bil blede kakor milč. Ustnice, so mu trepetale ...

»Ste li prepričani,« je vprašal s strahotno mirnim glasom, »da je Henri Francoski res storil to, kar pravite?«

»Djinnol!« je zaklical Nostradamus.

»Baš sem hotel k vam,« je dejal možiček, ko je stopil v dvorano. »Mnogo novic imam. Voluni so imeli danes srečo ...«

»Djinnol!« ga je prekinil Nostradamus, »kje je kralj?«

»V Louvru! ...«

»Oh, veličanstvo se je vrnilo tako upehano in srdito s svojega jalo-vega izleta v Pierrefonds.«

»Aha! Govori, Djinnol, govori!«

»Zgodba je kaj preprosta. Naš do-bri kralj je dal zgrabiti neko dekle in jo je širanil med varno zidovje. Davi se je napotil h kletki, da bi si ogledal ptičko. A ni je našel: od-tela je, izginila brez duha in sluha!

Toda ime predrzneža, ki je odprl kletko, je znano ... Varujte se ve-šal, ogibajte se kolosa, gospod Royal de Beauforters!«

Royal je zaškrpal z zobmi.

»V tem trenutku,« je povzel Djinnol, »so vsi pariški beriči na no-gah, da bi ujeli ptičarja in ptičko. Kdor najde ptičko, dobi stotisoč li-ver; enaka vsota je obljubljena tiste-mu, ki prinese Beaufortersovo gla-vo.«

»Dovolj!« je kričnil Royal. »Ta človek mora umreti!«

Beseda je udarila kakor grom. Beauforters se je vrvaval in si obri-sal znoj, ki mu je tekel po obrazu. Z globokim, trdim glasom je zarohnel:

»Do te ure nisem vedel, da more kralj prelomiti dano besedo. Jaz raz-bojnik nisem nikoli zagrešil take podlosti. Nisem si mislil, da more kralj zlorabiti svojo moč v to, da stori nedolžni ženski naselje. Jaz ro-kovnjač bi se rajši odsekal roko, nego da bi jo oskrnil s takšnim po-četjem. Od mladih nog so mi govo-riili: »Kralj je kralj! To se pravi, cvet plemenitosti, časti, viteštva in pogu-ma. Kralj je kralj! ... Ta kralj umre, gospoda! Kdo ga ubije? Jaz, razbojnik in rokovnjač! V njegov Louvre pojdem in ga poiščem magi-ri na prestolu: tale desnica se nikoli

ne vzdiga dvakrat za enega mo-ža! ...«

Tedaj je vaš trdni namen ubiti Henrija Francoskega?« je vprašal Nostradamus.

Njegov glas je bil poln turobne nežnosti. Beauforters je kratko in osorno pokimal.

»Dobro!« je povzel Nostradamus. »Izkušali boste potemtakem priti v Louvre. Ako vas ne ubijejo pri vho-du, vas posekajo Montgomerijevi stražniki na pragu kraljevega stano-vanja ...«

Beauforters je vztrepetal od gneva.

»Ubijajo vas brezpogojno,« je na-daljeval izkušnjavec. »In kmalu nato bo Floriza vrnjena kralju, ker ne bo več imela vas, da bi jo branil.«

Beauforters se je udaril po čelu. Njegove prepadene oči so blodile od Njinna do Nostradamu. Zastokal je kakor žival, ki so jo dognali lovski psi. Nastradamus je uvidel, da mu pojemajo moči. Naglo ga je prijel za roke ter mu pogledal v lice.

»Umirite se,« je vzel. »Hočem, da se umirite ... Zaučajte mi ... Ali mi verujete? ...«

»Verujem vam,« je rekel Beauforters, »zakaj še nikoli me niste prva-rili.«

(Dolga priča)

Upravni svet in ravnateljstvo Prometnega zavoda za premog d. d. v Ljubljani naznanja tužno vest, da je dne 18. t. m. ob 9. uri zvečer po dolgotrajni mučni bolezni nenadoma umrl njegov velezaslužni upravni svetnik, gospod ravnatelj

BELA MAX

Truplo blagopokojnika se prepelje dne 20. t. m. ob 10. uri dopoldne iz Leonišča na glavni kolodvor in od tod na Dunaj.

Blagopokojnika priporočamo v blag spomin!

V Ljubljani, dne 19. januarja 1922.

Naš dolgoletni in priljubljeni gospod

BELA MAX

komercialni ravnatelj Trboveljske premogokopne družbe

je včeraj dne 18. t. m. ob 9. uri zvečer, po dolgotrajni mučni bolezni nenadoma preminul.

Izvrstnemu, nepozabnemu tovarišu, oziroma predobrem predstojniku ohranimo blag in trajen spomin!

V Ljubljani, dne 19. januarja 1922.

Uradništvo Trboveljske premogokopne družbe.

Uradništvo prometnega zavoda za premog naznanja tužno vest, da nam je naš dobri, priljubljeni gospod upravni svetnik

BELA MAX

dne 18. t. m. zvečer prerano umrl.

Ohranimo ga v trajnem, blagem spominu!

V Ljubljani, dne 19. januarja 1922.

Upravni svet in ravnateljstvo Trboveljske premogokopne družbe javlja tužno vest, da je po dolgi, težki bolezni nenadoma preminul za družbo velezaslužni komercialni ravnatelj, gospod

BELA MAX

dne 18. t. m. ob 9. uri zvečer.

Truplo blagopokojnika se prepelje dne 20. t. m. ob 10. uri dopoldne iz Leonišča na glavni kolodvor in od tod na Dunaj.

Blag mu spomin!

V Ljubljani, dne 19. januarja 1922.